

Motion till riksdagen

1988/89:U524

av Eva Björne och Gullan Lindblad (båda m)

Kurderna

Det finns uppskattningsvis 20 miljoner kurder. De bor i ett bergsland som tillhör fem olika stater men de binds samman av språk, kulturell identitet och andra nationella särdrag. Det flesta – ca 11 miljoner – finns i Turkiet, i Iran ca 5 miljoner, i Irak ca 4 miljoner, i Syrien och Sovjetunionen finns ca 500 000 respektive 200 000 kurder. I varje land utgör de en förföljd och förtryckt minoritet, dock tycks inte förtrycket vara så påtagligt i Syrien och Sovjetunionen.

Vapenstilleståndet den 20 augusti 1988 i kriget mellan Iran och Irak innebar för kurderna i Irak att de utsattes för en stor offensiv från sina landsmän, Saddam Husseins soldater; ett anfall, som snarast syftade till utrotning, med bl.a. kemiska stridsmedel.

Det finns uppgifter om att 100 000 kurder flydde till Turkiet och att 30 000 av dessa skickats vidare till Iran. I Turkiet finns många av flyktingarna i tätläger i bergsområden där vinterkylan brukar vara hård.

Det är förvånande att Turkiet som påstår att det inte finns några kurder, turkiskt språk eller ett Kurdistan tagit emot kurdiska flyktingar.

Vill Turkiet visa sin goda vilja, imponera med sin medmänsklighet på Europa? Turkiets propåer om medlemsskap i EG har ju hittills avisats. Ett av de tungt vägande skälen har varit den turkiska regimens brott mot de mänskliga rättigheterna.

Kurderna är i konflikt med sina hemländers regimer i Turkiet, Iran och Irak. Under kriget mellan Irak och Iran uppstod även den situationen att regimen i Irak stödde de iranska kurderna och regimen i Iran de irakiska kurderna. Allianserna har säkert inneburit många problem för kurderna, men de har gripit de halmstrån som funnits i en situation av förföljelse och våld.

Historien visar att dessa två länder och andra makter som styrkt området legat i ständiga fejder med varandra. Kurderna och Kurdistan kom från 600-talet att lyda under kalifatet i Bagdad. Under 400 år "islamiserades" kurderna, en smärtsam process kantad av många upprorsförsök. Hela 1500-talet fram till 1639 var Kurdistan krigsskådeplats för en kraftmätning mellan det sunnitiska ottomanska väldet och det shiitiska persiska väldet. Fredsdraget mellan de två stormakterna innebar en gränsdragning rakt genom Kurdistan som då bestod av många små kurdiska riken.

Uppkomsten av nationalstater i Europa påverkade också folken i det osmanska väldet: armenier, kurder, turkar och araber. De fick stöd av europeiska kolonialmakter som hoppades på egen vinning. Kurderna gjorde under 1800-talet flera uppror. Sheik Obeidullah lyckades befria ett stort

område 1880–82 men slogs ned gemensamt av osmanska och persiska trupper. Det var det första upproret som strävade efter självständighet och oberoende för hela Kurdistan.

Sevrés-fördraget 1920 efter första världskriget innebar ett officiellt erkännande av de kurdiska självständighetssträvandena. Enligt detta skulle en kurdisk stat bildas.

Tre år senare, 1923, undertecknades ännu ett fördrag i Lausanne, som slutgiltigt skulle fastställa gränserna i det gamla ottomanska riket. Under de tre år som gått hade turkarna vunnit segrar som givit dem en styrkeposition vid förhandlingarna och någon kurdisk stat nämndes inte med ett ord i Lausanne-fördraget. Kurdistan delades mellan Turkiet, Irak under brittiskt mandat och Syrien under franskt; kurderna i Iran berördes inte. De nya gränserna är de innanför vilka kurderna lever i dag. Kurderna i Sovjetunionen är ättlingar till nomadstammar och en stor del ättlingar till flyktingar som sökt sig bort från krig och förföljelse.

Kurdistan har stora naturtillgångar som olja, krom, zink, järn och uran. Naturtillgångarna exploateras men inkomsterna investeras i andra delar av de olika länderna. De kurdiska områdena är därför mer underutvecklade än andra regioner och kurderna har en lägre inkomstnivå och levnadsstandard än den övriga befolkningen i dessa länder.

Kurderna har gjort uppror gång på gång sedan 1920-talet. Upproren har krossats av centralregeringarnas militärmakter. Både de som aktivt deltagit i upproren och civilbefolkning har drabbats hårt.

Fredsförhandlingarna mellan Iran och Irak leds av FN, där även Sverige är medlem. Om inte utvecklingen skall leda till en total katastrof för kurderna måste FN medverka till en lösning där kurdernas rätt beaktas. Fred, varaktig fred i denna del av världen kan endast uppnås om kurdernas sak får en lösning.

Det är också synnerligen viktigt att få humanitär hjälp till kurderna och att påverka regimerna i Irak, Iran och Turkiet så att de visar en större respekt för kurderna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen internationellt agerar för att kurdernas sak beaktas i fredsförhandlingarna mellan Iran och Irak,
2. att riksdagen begär att regeringen genom lämpliga organisationer verkar för hjälpsändningar till kurdiska flyktingläger och byar,
3. att riksdagen begär att regeringen verkar internationellt för att regimerna i Iran, Irak och Turkiet bättre skall respektera de mänskliga rättigheterna.

Stockholm den 25 januari 1989

Eva Björne (m)

Gullan Lindblad (m)